

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh439>

MOĞOL DÖNEMİNİN YÖNETİCİLERİNDEN MELİK MECNEDDİN-İ KALYONÎ VE OĞLU ŞEMSEDDİN MUHAMMED-İ KALYONÎ

Mustafa ŞAHİN*

Özet

Moğollar zamanında yaşamış ve Herât'ta emîrlik yapmış olan Melik Mecneddîn-i Kalyonî ve oğlu Şemseddîn-i Muhammed görev yaptıkları döneme damgalarını vurmuş yöneticilerdir. Baba ve oğul dönemlerinde her türlü siyasî entrikaya rağmen şehir rahat bir nefes almış ve ziraat başta olmak üzere birçok alanda üretim canlanmış, imar faaliyetleri artmıştır. Melik Mecneddîn usta bir siyasetçi olarak görülmekle birlikte oğlu aynı başarıyı gösterememiş ve kısa zaman sonra varlığı sona ermiştir.

Anahtar Kelimeler: *Moğol, Herât, Melik Mecneddin-i Kalyonî, Melik Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî.*

Mecneddin-i Kalyoni And The Mongol Period, In Common With His Son Malik From Muhammad Kalyoni

Abstract

Melik Mecn al-ddin Kalyonî and his son Sams al-din Mohammad were the dominant governors and they lived in Mogul times and emirated to Herât. Despite every political intrigue, the city was in welfare, production revived in many areas especially in agriculture and reconstruction activities increased in the father and his son's period, meanwhile. Although Mecn al-ddin was the master of the diplomacy, his son couldn't be successful as him and then his presence ended after while.

Key Words: *Mongol, Harat, Malik Mecn-al-din Khalyonî, Malik Şam al-din.Mohammad Khalyonî.*

* Dr., Plevne Anadolu Lisesi Müdürü. Tokat.

1. MELİK MECNEDDÎN-İ KALYONÎ

Herât şehri, 1218 yılında başlayan ve 1221 yılında katliama dönüşen Moğol istilası ile yerle bir edilmişti. Bu dönemde şehirde yaşayan insanların çoğu öldürülmüş, kadınlar esir alınarak Tâlekân'a götürülmüşlerdi (Seyf-i Herevî 1944: 63-81; İsfizârî 1338: II/56, 66; İbnü'l-Esir 1987: XII/352; The History of Genghizcan the Great 1722: 298-300; Boyle 2000: 620; Ensârî 1383: 157).

Ögedey Kağan zamanında ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için Herât'ta ekonomiyi geliştirici tedbirler alındı. Daha önce buradan ayrılanlar tekrar davet edildi (Seyf-i Herevî; 1944: 94; Havâfî 1341: II/308-310; Barthold 1930: 53). Şehrin yönetimine yetenekli kişiler görevlendirildi. İşte Melik Mecneddîn-i Kalyonî ve oğlu Şemseddîn Muhammed hizmet için görevlendirilen bu kişilerdendir.

Melik Mecneddîn-i Kalyonî'nin memleketi olan Kalyon¹, Orta Çağ'da Herât şehrinin adıyla anılan bölgede bir kasabaydı. Bu kasaba bölgenin önemli şehirlerinden olan Bâdgîs civarındaydı (İsfizârî 1338: II/107; el-İstahrî 1989: 212; al-Muqaddasî 1994: 263; The Oriental Geograph of Ibn Haukal 1992: 221;Uslu 1997: 35-36). Burası Orta Çağ'da orta büyüklükte kendi kendine yetecek durumda bir kasabaydı(el-İstahrî 1989: 212). Kasabada Kalyon Hisarı adıyla bir kale bulunmaktaydı. Burası ele geçirildikten sonra Moğollar tarafından kılıçtan geçirilmiştir (Seyf-i Herevî 1944: 73; Hândmîr 1362: III/42).

Melik Mecneddîn-i Kalyonî ve oğlu Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî hakkındaki bilgilerimiz hem çok az hem de onlar hakkında bilgi veren kaynaklar sınırlıdır. Kaynakça kısmında verilen eserlerin hemen tamamı birbirine benzer ve kısa bilgiler içermektedirler.

Mecneddîn-i Kalyonî'nin babası, Hârezmşâh Celâleddîn Muhammed'in yanında yetişmişti. Zengin bir insandı. Kalyon kasabasında ve civarda oldukça meşhur biriydi. Cengiz Han, Harezmi'yi aldığı zaman Mecneddîn on yaşındaydı. Onun, Arslan isimli bir emîrin himayesinde Hârezm'de yetişmesine bakılırsa babasının Moğollarla-Hârezmşâh mücadeleleri sırasında ölmüş olma ihtimali akla gelmektedir. Emîr Arslan, Mecneddîn'i Herât'a getirdi. Melik Mecneddîn de Sebzvâr'da² Arslan'a iki bin dinar verdi. Hediye ile kalbini kazandı. Melik

¹ Bu gün burasının esas mevkisi bilinmemektedir (Muhammed Aziz Ahmet 1980: 112).

² Sebzvâr-Sebvezâr-Sebvîzâr veya İsfizâr olarak adlandırılan şehir Herât'ın güneyinde olup Orta Çağ'da buraya Herât'ın bahçesi denilmekteydi. Oldukça yeşil, münbit, bağlık ve bahçelik bir yerd. Havası hoştu. Kuşanlar zamanında önemli bir şehir olup kuzeyi ile güneyi arası üç

Moğol Döneminin Yöneticilerinden Melik Mecdeddîn-i Kalyonî ve Oğlu Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî

Mecneddîn Sebzvâr'da sanat tahsil etti (el-İstahrî1989: 212). Yetişkin bir insan oldu. Melik Mecneddîn-i Kalyonî genç ve dinamik bir insandı. Edebî konularda becerikli idi. Binicilikte ve ok atmada ustaydı (İsfizârî 1338: II/107).

Mecneddîn, Cengiz Han'ın oğlu Batu Han'ın yanına gitti. Batu Han onu hoş karşıladı. Batu Han, daha sonra Mecneddîn-i Kalyonî'yi, Karabahşi adlı elçisi ile Herât'a gönderdi. Mecneddîn-i Kalyonî Herât'a geldi (Seyf-i Herevî 1944: 123). Bu sırada Herât'ın yönetiminde İzzeddîn-i Mukaddem bulunmaktaydı (Havâfî 1341: II/310). O da Herât'ta Emîr Muhammed İzzeddîn'in³ evine geldi.

Aslen bir Uygur Türkü olup daha önce Ögedey Kağan tarafından Herât'a emîr olarak gönderilen Harlıg⁴ da onu görmeye geldi. Melik İzzeddîn, Batu Han'ın elçisi Karabahşi'ye hediyeler vererek ve onun gönlünü hoş tutarak şehirden uğurladı (İsfizârî 1338: II/118).

Melik Mecneddîn-i Kalyonî Herât'ta kendisine bir ev yaptı. Beş ay sonra İzzeddîn'i, Herât'ta Harlıg'ın da yardımıyla şehrin yönetiminden aldılar (İsfizârî 1338: II/119). Melik Mecneddîn-i Kalyonî 638/1240-1241 yılında Herât'a emîr oldu.

Melik Mecneddîn-i Kalyonî Herât'ta asker toplayarak gücünü arttırdı. Şehirde saygı duyulan bir yönetici oldu. Ünü bir süre sonra bölgeye yayıldı ve himayesine girmek üzere birçok insan Herât'a geldi. Melik Mecneddîn-i

günlük mesafeydi. İstahrî'ye göre burası ünlü bir vadi idi. Şehirlerin tamamı altı fersahlık alanı kapsamaktaydı. Kevâşân, Kevâran, Kûşek ve Edreskin olmak üzere dört şehirden oluşmaktaydı. Bu gün İsfizâr, Afganistan'da Herât yakınlarında Şindend denilen yerdir Ayrıntılı bilgi için bkz. (el-İstahrî 1989: 21; en-Nasibî 2004: 146; *Hudûdü'l-Âlem Mine'l-Meşrik İle'l-Magrib* 2008: 5; Uslu 1997: 15; Strange 2011: 412).

³ 636/1238-1239 yılında Hâce İzzeddîn-i Mukaddem Herât'ın imarında Ögedey Kağan'ın dikkatini çekti (Seyf-i Herevî 1944: 106; İsfizârî 1338: II/110-111; Ensârî 1383: 159, 176). Hâce İzzeddîn-i Mukaddem; Ögedey Kağan'dan, Türkistan'da kalan ailesinin getirilmesini istedi (Havâfî 1341: II/309; Lane 2003: 153). Ögedey Kağan bu isteği kabul ettiği gibi onunla birlikte iki yüz hanenin de gelmesini istedi. Hâce İzzeddîn bizzat kendisi bunları getirmek için Türkistan yoluna çıktı. Dönüşünde Faryab (Meymene) şehrinde öldü. Oğlu Muhammed b. İzzeddîn-i Mukaddem ailesini Herât'a ulaştırdı (Seyf-i-Herevî 1944: 114; Havâfî 1341: II/310). Bu dönemde Herât'a; Türkistan, Mâverâünnehr, Horâsân ve Irak'tan insanlar gelmeye başladı (Seyf-i-Herevî 1944: 106-107). Halk üzerinde istimâlet politikası uygulanmaya çalışıldı (Seyf-i Herevî 1944: 197).

⁴Harlıg, Moğol Kağanı Ögedey tarafından 637/1339-1240 yılında emîr olarak Herât'a gönderilmiştir (İsfizârî 1338: II/110). Melik Mecneddîn-i Kalyonî onun zamanında Herât'a gelmiştir. 654/1256-1257 yılında Hülâgü Han, Merktay'ı Herât'a görevli olarak yollamıştır. Merktay 657/1258-1259 yılında Herât'a şahne olarak gelince Harlıg azledilmiştir (Havâfî 1341: II/324).

Kalyonî bozulan İncili Kanalı'nı yeniden imar etti. Kanalin imarında bizzat kendisi çalıştı. Şehirde nüfus sayımı yaptırdı. Bu sayımda nüfus 6900 olarak tespit edildi (İsfizârî 1338: II/118). Şehre defterdar (bitigçi) olarak tâyin edilen Serâfeddîn (Togan 1988: V-I/432) Çağatay'ın emri ile Herât'a geldi (İsfizârî 1338: II/118). Melik Mecneddîn-i Kalyonî, Şerafeddîn-i Bitikçi'ye itibar etmedi. Bu nedenle Şerafeddîn-i Bitikçi Herât'tan ayrıldı. Şerafeddîn-i Bitikçi olayından sonra Harlıg, Melik Mecneddîn-i Kalyonî'den çekinmeye başladı. Çünkü Kalyonî, Herât halkı ile iyi ilişkiler kurarak onlarla kaynaşmış, taraftarlarının sayısını arttırmış, bir taraftan da Batu Han'ın gönderdiği elçileri hoş tutmuştu (Seyf-i Herevî 1944:128; İsfizârî 1338: II/119).

Melik Mecneddîn-i Kalyonî, Batu Han'ın adamlarına güzel elbiseler ve atlar verdi. Batu Han'a da hediyeler gönderdi (Seyf-i Herevî, 1944:128). Harlıg ile Melik Mecneddîn-i Kalyonî günlerini birlikte geçiriyorlar ve birbirlerini konaklarında içkili eğlencelerde birbirlerini ağırılıyorlardı. Bu yaptıklarını da Şerafeddîn-i Hatib'in izni dâhilinde yaptıklarını söylemekteydiler. Seyf-i Herevî (1944: 130). Onların bu davranışları ile şeriatın uzaklaştıklarını" kaydetmiştir. Bu dönemde Herât halkı ihsanlara boğulmuştur. Hatta Seyf-i Herevî (1944: 128-130), Melik Mecneddîn-i Kalyonî'nin ihsanlarının bolluğundan halkın çalışmayı dâhi bıraktığını" kaydetmiştir. Bu iddia abartılı gelse dâhî, ihsanların derecesini göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Bu dönemde şehirdeki para bolluğu sebebi ile hayat pahalılığı olmuş dört bin mann⁵ buğday yarım dinar, bir mann şeker iki dang⁶, bir koyun çeyrek dang olmuştur (Seyf-i Herevî 1944: 130). Aslında Harlıg'ın, Melik Mecneddîn-i Kalyonî ile vakit geçirmekteki amacı onun gafletini yakalamaktı (Seyf-i Herevî1944:130). Melik Mecneddîn'in bu yükselişini kıskanmış ve kendini içkiye vermişti. Kırıldığını, kıskandığını ise belli etmemeye çalışıyordu. Melik Mecneddîn-i Kalyonî'nin Harlıg'ın kendisini içkiye vermesini pek umursamasa da artık aralarında sinsi bir düşmanlık başlamıştı (Seyf-i Herevî 1944:129; İsfizârî 1338: II/119). Aralarındaki bu gizli rekabete rağmen zahiren yaşanan dostluktan halk fayda görmüştür. Halk ekin ekmeğe, ziraat yapmaya çalışmış ve

⁵ Orta Çağ'da İslâm ülkelerinde yoğun olarak kullanılan ve bölgeden bölgeye farklı değerleri olan bir ağırlık ölçüsü birimdir. Daha ziyâde kuru yiyecek maddelerinin ölçümünde kullanılırdı. Bir mann (menn) 2 rıtıl olarak kabul edilirdi. Mısır'da 449, 28 gr., Suriye'de 3.302 gr., Beyrut'ta ve Halep'te 2.556 gr idi (Mesudî 2004: 158).

⁶ Altıda bir anlamına gelmektedir. Bir dirhem in altıda biridir (Kanar 2010: 639).

hep birlikte şehir mamur hale getirilmeye çalışılmış (Seyf-i Herevî 1944: 130-131) ve bunda da bir ölçüde başarı sağlanmıştır.

Melik Mecneddin-i Kalyonî ile Harlıg ve diğer eski yeni yöneticiler arasındaki karşılıklı hoşgörüsüzlük kısa zamanda görünür şekilde daha fazla sürtüşmeye sebep oldu. Çağatay Prensi Yesü Mönke'nin elçilerinin açıkça istenmediklerini gösterirken, Batu Han'ın temsilcilerine açıkça ayrıcalıklı davrandı. Yesü Mönke'nin temsilcisi Şerâfeddîn-i Bitikçi'nin zorla elinden alınan bir hükümdarlık yarlığı vardı ve o on sekiz gün sonra başarısız olmuş bir beceriksiz olarak şehirden gönderilmişti. Batu Han'ın temsilcilerinin gördüğü cömert karşılanmanın aksine Horâsân Vâlisi Argun Aka veya kağanın elçileri uzun gecikme ve ertelemelere maruz kaldılar. Herât'ın eşrafının perişanlığını arttıran bu durum Argun Aka'nın güdümündeki Moğol General Baranglu'yu ziyaretleri sırasında yalanları ve şatafatlı sözleriyle Melik Mecneddin-i Kalyonî'yi kandıran Harlıg tarafından çözüldü (Lane 2003: 153).

Melik Mecneddîn-i Kalyonî, Emîr Mukaddem tarafına itibar göstermemiş, onun kendi huzuruna gelen adamlarını saraya dahi almamıştı (Seyf-i Herevî 1944: 129). Bu nedenle daha önce Herât emirliği görevinden azledilen Melik İzzeddîn-i Mukaddem da Melik Mecneddîn-i Kalyonî'yi yıkmanın yollarını aramaktaydı (Seyf-i Herevî 1944: 129; İsfizârî 1338: II/120). 640/1242-1243 yılına doğru Harlıg, Mecneddîn'i şikâyet için Necmeddîn Mercan-ı Hafî'yi ve Pehlivan Muhammed-i Daye'yi Argun Han'a yollayıp; "Artık Melik Mecneddîn sizleri dinlemiyor, başına buyruk hareket ediyor, Herât'ın her şeyini kendi tasarrufu altına aldı, bizleri dinlemiyor." şeklinde bir mektup ulaştırdı (Seyf-i Herevî 1944:130-132; İsfizârî 1338: II/120). Bu şikâyet Argun Han'ın kulağına ulaşınca yedi yüz atlıyı Mecünüddîn-i Kalyonî'ye karşı Herât'a yolladı. Atlıların komutanına da Melik Mecneddîn-i Kalyonî'nin ya öldürülmesini ya da onu bağlayarak acilen kendisine getirilmesini emretti. Bu arada Argun Han tarafından Mecünüddîn'e elçiler gönderilmişti. Bu elçiler Melik Mecneddîn-i Kalyonî'nin gücünü ölçmeye çalışıyorlardı. Melik Mecneddîn-i Kalyonî'nin gelen elçilere samimi arkadaşı olan Şemseddîn-i Herât ve üç atlı ile hediyeler gönderdi. Bu hediyeler arasında atların eyerleri altına serilen kumaşlar başta olmak üzere kumaşlar ve başka hediyeler verdi. Elçiler hediyeleri az buldular ve bu durumu da kendilerine hakaret saydılar. Melik Mecneddîn-i Kalyonî'nin adamlarını atlarından indirip öldüresiye dövmeye başladılar. Melik Mecneddîn-i Kalyonî son anda yetişerek arkadaşlarını ölümden kurtardı. Elçiler Herât'tan ayrılıp Argun Han'ın

huzuruna vardıklarında bütün bu olanları ona anlattılar. Bu gelen adamların Argun Han'ın yanında yetkileri ve makamları vardı. Argun Han olaya da ha sinirlenip Herât'taki Melik Mecneddîn-i Kalyonî'nin üzerine kuvvet yolladı. Herât'a gelen bu kuvvetler şehre girmeden Harlıg'a adam yolladılar (Seyf-i Herevî 1944:131).

İsfizârî'nin anlatımıyla (1338: II/ 121); “Herât'a gelenler Harlıg'a tac, Mecnüddîn'e kılıç gösterdiler. Harlıg, Mecneddîn'e haber yollayarak “Bu gelen adamların Argun Han'ın yanında yetkileri vardır, makamları vardır. Yanlarına gidelim.” dedi. Melik Mecneddîn-i Kalyonî de bu teklifi kabul etti. Ertesi gün Harlıg ve Herât ileri gelenleri ile birlikte Melik Mecneddîn-i Kalyonî, Argun Aka'nın yanından gelenlerin yanına gitmek üzere yola çıktılar. Bu taife henüz yolda iken takriben yüz atlı sağdan soldan geldiler. Moğollar'dan iki kişi Melik Mecneddîn-i Kalyonî'yi Ruknîye Köprüsü yanında öldürdüler (Seyf-i Herevî 1944: 131; Havâfî 1341:II/312; İsfizârî 1338: II/121).

Suikastçılar Kalyon'un kesik başını Tûs şehrine Emîr Körgöz'e gönderdiler (Havâfî 1943: II/313). Havâfî, Melik Mecneddîn-i Kalyonî'nin ölüm tarihini 640/1242-1243 olarak vermiştir (Havâfî 1943: II/312). Bazıları Kalyon'un ölümüne Emîr Körgöz'ün emrinin sebep olduğunu, bazıları da Argun Han'ın birkaç kişiyi Kalyonî'yi öldürmeleri için görevlendirdiğini belirtmişlerdir (Havâfî 1943: II/313).

2. ŞEMSEDDİN MUHAMMED-İ KALYONÎ

Melik Mecneddîn-i Kalyonî'nin ölümünden Herât vilâyetinin ileri gelenleri soyluları ve beyleri büyük bir üzüntü duydular. Melik Mecnedd'in eşrâfî rivâyete göre üstlerini parçalarcasına üzümlere güneşin yüce makamına ulaşacak ağıtlar yaktılar (Seyf-i Herevî 1943: 138; Lane, 2003: 153). Onun oğlu Şemseddîn Muhammed kendi adamları ile Batu Han'ın yanına gitti. Batu Han da oğul Şemseddîn'i hoş karşılayıp babası gibi ona da ferman ve mühür vermiş, onun onurlandırıldığını gösteren görkemli bir kaftan giydirmiştir. Şemseddîn Muhammed-i, babasının halefî olması onaylanmış şekilde Herât'a dönmüştür (Lane 2003: 153).

Oğul Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî, Herât'a geldiğinde Batu Han'ın emri olması dolayısıyla Harlıg ve İzzeddîn-i Muhammed onu çok iyi karşılamışlardır. Halk ondan, babasından beklediği gibi, hizmet beklemekteydi. Bu nedenle onun Herât'ın yönetimine verilmesi halkı mutlu etmişti. Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî, babasının rakiplerinden olup daha önce Herât'ta emirlik

Moğol Döneminin Yöneticilerinden Melik Mecdeddîn-i Kalyonî ve Oğlu Şemseddîn
Muhammed-i Kalyonî

yapmış olan Melik İzzeddîn'i devlet işlerinden uzak tutmuş, Harlıg ile iyi geçinmiştir (Seyf-i Herevî 1943: 138).

Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî şehirde İslâm hukukunun temellerini oluşturdu. Yetkilerini, kendini dine adanmış kişilerin yeteneklilerin ve sûflilerin faydasına kullandı. Kısa zamanda babası gibi insanların kalbine kök saldı. Karakorum'dan gelen temsilcilerle Argun Aka'yı teskin etmek için iki kat çaba göstermiş, Körgöz ve maiyetine, kraliyet ailesine yakışır hediyelerde ve ikramlarda bulundu. Bu çabaların Herât tahtında kendi düzenini kurmasında ve durumunu sağlamlaştırmasında önemli etkileri olmuştur (Lane 2003: 153).

Melik Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî, Batu Han'ın huzuruna giderken yerine babasının kadim dostu olan Şemseddîn'i Herât'a bırakmıştı. Şemseddîn, Herât'ta babasının bu kadim dostunu çok seviyordu. Ancak dönüşünde beklemediği ve kendisine çok ağır gelecek bir olayla karşılaştı. Babasının arkadaşı ve dostu olan Şemseddîn-i Lâcî, Melik Şemseddîn'in annesi ile evlenmişti. Bu olay Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî'ye çok zor geldi (Seyf-i Herevî 1943: 138). Şemseddîn Muhammed bu hareketi saygısızlık ve iktidarına karşı bir darbe olarak yorumladı ve Şemseddîn-i Lâcî'nin idamına karar verdi. Ancak idam gerçekleşmeden önce bu olanlar Şemseddîn-i Lâcî'nin kulağına gitti. Birçok farklı girişimden sonra (Lane, 2003: 154) Şemseddîn-i Lâcî, Herât'ın Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî'nin içeceğine zehir karıştırarak bir hizmetliye beş yüz dinar vererek ikna etmeyi başardı. Tertip başarıyla sonuçlandı ve yirmi iki gün sonra Şemseddîn-i Muhammed öldü. Ölümü, yedi gün süren feryat, ağıt ve keder ortamını ateşledi (Seyf-i Herevî 1943: 137-138; Lane 2003: 154). Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî 642/1244-1245 yılına kadar Herât'ı yönetmiştir. Bundan sonra şehrin idaresi Kert Hanedanına verildi (Seyf-i Herevî 1943: 140).

SONUÇ

Aslen Orta Çağ'da Herât Bölgesi şehirlerine dâhil olan Kalyon kasabasından olan Melik Mecneddîn-i Kalyonî, memleketinden uzak bir yer olan Hârzem'de yetişip iyi bir eğitim almış ve daha sonra Herât'a emîr olmuş bir şahsiyettir. Onun zamanında Herât şehri rahat bir nefes almış, halk yöneticileri ile barışık yaşamış ve yöneticilerinin ihsanlarından dolayı memnunluk duymuştur. Yine bu dönemde üretim ve imar faaliyetleri hızlanmış, Melik Mecneddîn-i Kalyonî uyguladığı ustaca siyâset sayesinde burada varlığını uzun süre korumuştur. Her türlü siyasî entrikanın döndüğü bir dönemde yaşamış

olmasına rağmen yönetimi elinde bulundurmaya başarmış ve bunu yaparken de halkın sevgisini kazanmış bir yöneticidir. Ölümü dolayısıyla şehir halkının duyduğu üzüntü ona karşı beslenen duygunun açık göstergesi olmuştur. Oğlu Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî ise babası kadar uzun süreli olmasa da yöneticilik yaptığı dönemde halkın sevgisini kazanmıştır. Ancak o, babası kadar siyâsî yönden ustalık sergileyemediğinden kısa süre sonra entrikalara kurban gitmiş ve baba ile başlayıp oğulla sürdürülen bir devir sona ermiştir.

KAYNAKÇA

al-Muqaddasî (1994), *Ahsan al-Taqasim fi Ma'rifat al-Aqalim (The Best of Divisions For Knowledge of The Regions)*, Translated by Basil Anthony Collins, Devha (Doha).

Barthold, W. (1930), *Historica-Geographical Survey of Iran*. New Jersey: Princeton.

Boyle, J. A. (2000), *The Mongol Invasion of Eastern Persia 1220-1223*, Bell Howel Information and Learning Company: History Today.

el-İstahrî, Cazvî Ebû İshak İbrahim b. Muhammed el-Fârisî (1989), *Mesalikü'l-Memâlik*, (Düzenleyen İrec Aşşar), Tahran.

Fârûk Ensârî (1383), *Herât Şehr-i Aryâ*, c.I, Tahran: Merkezi İsnad ve Hidemât-ı Pezuşî.

Hândmîr, Gıyâsüddîn (1362), *Târîh-i Habîbü's-Siyer fi Ahbârî Efrâdi'l-Beşer*, c.III, (Zîr Nazar: M. N. Debirsiyâkî), Tahran: Kitâbfuruş- Hayyam;

Havâfî, Fasîh-i Ahmed b. Celâleddîn-i Muhammed (1341), *Mücmel-i Fasîhi*, c.II, (Tsh. ve thş. M. Ferruh), Meşhed: Meşhed Kitâbfuruş-i Baştan.

Hudûdü'l-Âlem Mine'l-Meşrik İle'l-Magrib (2008), (İng. Çev. V. Minorsky, Türkçeye çevirenler, Abdullah Duman-Murat Ağarı), İstanbul: Kitabevi Yay.

İbn Havkal, el- İmâmü'l-Âlem Ebu'l-Kâsım Muhammed b. Havkal en-Nasibî (2004), *Kitâbü'l-Mesâlik ve'l-Memâlik (Kitâbu Süreti'l-Arz)*, (Derleyen ve Türkçeye Çeviren, Yusuf Ziya Yörükan, Derleyen ve Yayına Hazırlayan, Ali Ertuğrul), Müslüman Coğrafyacıların Gözüyle Ortaçağda Türkler, İstanbul: Gelenek Yay., ss.56-193.

İbnü'l-Esîr, İzzeddîn Ali b. Muhammed (1987), *İslâm Tarihi (el-Kâmil Fi't-Târîh Tercümesi)*, c.XII, (Çev. B. Eryarsoy), İstanbul: Çağrı Yay.

Moğol Döneminin Yöneticilerinden Melik Mecededdîn-i Kalyonî ve Oğlu Şemseddîn Muhammed-i Kalyonî

İsfizârî, Muhammed b. Abdullah Herevî Muinüddîn-i (1338), *Ravzâtü'l-Cennât fî Evsâf-ı Medineti Herât*, I-II, (Tashih; Muhammed Kâzım İmam), Tahran.

Kanar, Mehmet (2010). *Farsça-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Say Yay.

Khwandamir (1994), *Habibu's Sîyar, Central Asian Sources I, The Reign Of The Mongol and Turk. Part Two: Shakrukh Mîrzâ-Shah İsmail*, (Trans. V. M. Thackston, Ed. Ş. Tekin-G. A. Tekin), Harvard.

Lane, George (2003), *Early Mongol Rule in Thirteenth-Century Iran*, New York.

Mes'ûdî (2004), *Murûc ez-Zeheb (Altın Bozkırlar)*, (Arapça'dan çev. ve notlar Ahsen Batur), İstanbul: Selenge Yay.

Muhammed Aziz Ahmet (1980), *Siyasî ve Tarihi Müesseseleriyle Delhi Türk İmparatorluğu, İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser*.

Seyf İbn Yâ'kûb el-Herevî (1944), *Târihnâme-yi Herât*, (Neşr. M. Zübeyr es-Sıddıkî), Calcuta.

Strange, G. Le (2011), *The Lands of the Eastern Caliphate, Persia and Central Asia*, New York.

The History of Gengbizcan the Great (1722), Book 4, London, ss.298-300.

The Oriental Geograph Of İbn Haukal (1992), *Islamic Geograph*, Volume 30, (Translated by William Ousley, Edited by. Fuad Sezgin), Frankfurt.

Togan, Z. Velidi (1988), "Herât", *İ.A. V/I*, İstanbul: MEB, ss.429-442.

Uslu, Recep (1997), *Hicri I. II. Yüzyılda Horâsân Tarihi*, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul.